

Sygn. akt II CSK 394/11

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 kwietnia 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maria Szulc

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa "MARS" - Spółki Akcyjnej
przeciwko Syndykowi Masy Upadłości "ARES" Spółki z ograniczoną
odpowiedzialnością, obecnie "ARES"
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 12 kwietnia 2012 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Okręgowego
z dnia 17 grudnia 2010 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie przed Sądem
Okręgowym i przekazuje temu Sądowi sprawę do ponownego
rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania
kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 17 grudnia 2010 r., Sąd Okręgowy zmienił wyrok Sądu Rejonowego z dnia 12 sierpnia 2010 r., w ten sposób, że zasądził od pozwanego Syndyka masy upadłości „Ares” Sp. z o.o. na rzecz „Mars” S.A. kwotę 91.168,71 zł wraz z bliżej określonymi odsetkami ustawowymi oraz orzekł o kosztach procesu za obie instancje.

Za podstawę wyroku Sąd Okręgowy przyjął następujące ustalenia i wnioski.

Postanowieniem z dnia 23 listopada 2007 r., Sąd Rejonowy zatwierdził układ przyjęty przez Zgromadzenie Wierzycieli upadłego „Mars” S.A. Postanowieniem z dnia 11 lutego 2008 r. postępowanie upadłościowe wobec „Mars” S.A. zostało zakończone. Następnie postanowieniem z dnia 24 kwietnia 2008 r., Sąd Rejonowy zmienił postanowienie z dnia 24 listopada 2005 r., w przedmiocie ogłoszenia upadłości „Ares” Sp. z o.o. z możliwością zawarcia układu na ogłoszenie upadłości obejmującej likwidację majątku.

W dniu 6 grudnia 2007 r. strony zawarły umowę najmu powierzchni handlowej i magazynowej, według której powódka zobowiązana była do zapłaty na rzecz pozwanej czynszu oraz kosztów eksploatacyjnych proporcjonalnie do zajmowanej powierzchni. Za rok 2008 r. koszty te wynosiły 160.373,72 zł, a suma zaliczek zapłaconych pozwanej wynosiła 251.542,43 zł, stąd po jej powódki powstała nadpłata w kwocie 91.168,71 zł. Powódka wezwała pozwaną do zwrotu nadpłaty, w odpowiedzi na to pozwana oświadczyła, że dokonuje potrącenia tej wierzytelności z wierzytelnością masy upadłości „Ares” Sp. z o.o. wobec powódki o zwrot w łącznej kwocie 2.840.006,46 zł, zapłaconej z tytułu poręczenia za zobowiązania powódki. Ta z kolei nie uznała potrącenia i ponownie wezwała pozwaną do zwrotu nadpłaty.

Sąd Rejonowy oddalił powództwo, uznając dokonane przez pozwaną potrącenie za dopuszczalne w świetle art. 89, art. 293 ust. 1 zd. pierwsze, art. 93 ust. 1 i art. 95 pr.u.i n.

W apelacji powódka zarzuciła naruszenie art. 233 § 1 i art. 328 § 2 k.p.c. polegające na pominięciu okoliczności, że powódka spłaciła wierzycieli zgodnie z zawartym układem, a ponadto naruszenie art. 498 § 1 i 2 k.c. oraz art. 291 § 1 pr.u.i n. polegające na przyjęciu, że w chwili złożenia oświadczenia woli o potrąceniu pozwanej przysługiwała względem powódki wymagalna wierzytelność.

Uwzględniając apelację Sąd Okręgowy za trafny uznał zarzut naruszenia art. 291 § 1 pr.u.i n., w myśl którego układ nie narusza praw wierzyciela wobec poręczyciela upadłego. Wskazał, że co do zasady poręczyciel ponosi odpowiedzialność jedynie wówczas, gdy istnieje zobowiązanie dłużnika głównego, a umorzenie długu głównego powoduje wygaśnięcie poręczenia, niezależnie od tego, czy wierzyciel został zaspokojony. Natomiast na podstawie art. 291 § 1 pr.u.i n. zobowiązania objęte układem nie ulegają zmianie wobec poręczycieli ani co do wysokości, ani co do sposobu i terminu zapłaty. Z tego względu jeśli poręczyciel po zawarciu układu, którym obniżono wysokość wierzytelności, dokona na rzecz wierzyciela zapłaty w pełnej wysokości, to od dłużnika głównego może domagać się jedynie tyle, ile układ przyznaje wierzycielowi. Biorąc to pod uwagę Sąd Okręgowy przyjął, że na dzień złożenia przez pozwaną oświadczenia woli o potrąceniu nie istniała wierzytelność, którą mogła ona potrącić z wierzytelnością dochodzoną przez powódkę w niniejszej sprawie.

Od wyroku Sądu Okręgowego skargę kasacyjną wniosła pozwana. W skardze, opartej jedynie na podstawie przewidzianej w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c., podniosła naruszenie art. 518 § 1 pkt 1 w zw. z art. 291 § 1 pr.u.i n. polegające na przyjęciu, że przepisy te znajdują zastosowanie w każdej sytuacji spłacenia przez poręczyciela upadłego wierzycielowi po zawarciu układu pełną kwotę poręczonej wierzytelności, co nie pozwala poręczycielowi żądać od dłużnika więcej, niż układ przyznaje wierzycielowi, a skoro powódka spłaciła dług obniżony układem, to nie istnieje już żadna wierzytelność, którą mogłaby żądać od pozwanej jako poręczyciela z tytułu regresu. Na tej podstawie pozwana wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i oddalenia powództwa, ewentualnie przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, oraz o zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę powódka wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Według art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy, niezależnie od podstaw skargi kasacyjnej, w granicach zaskarżenia bierze z urzędu pod rozwagę nieważność postępowania. Stosownie do treści art. 379 pkt 2 k.p.c. nieważność postępowania zachodzi wówczas, gdy strona nie miała zdolności sądowej. Do utraty zdolności sądowej syndyka masy upadłości dochodzi na skutek wygaśnięcia jego funkcji, będącego następstwem postanowienia umarzającego postępowanie upadłościowe (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2005 r., I CK 674/04, OSNC 2006/2 poz. 52). Z chwilą ogłoszenia upadłości obejmującej likwidację majątku upadłego w myśl art. 75 ust. 1 pr.u.i n. traci on prawo zarządu oraz możliwość korzystania i rozporządzania mieniem wchodzącym do masy upadłości, a stosownie do art. 144 ust. 1 pr.u.i n. postępowania sądowe mogą być wszczęte i dalej prowadzone jedynie przez syndyka lub przeciwko niemu. Jednakże zgodnie z art. 364 ust. 1 pr.u.i n. z dniem uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu postępowania upadłościowego upadły odzyskuje prawo zarządzania swoim majątkiem i rozporządzania jego składnikami. Z kolei na podstawie art. 367 ust. 1 i 2 pr.u.i n. w postępowaniu cywilnym upadły wchodzi na miejsce syndyka, za wyjątkiem wszczętych przez syndyka spraw o uznanie za bezskuteczne czynności dokonanych przez upadłego ze szkodą dla wierzycieli, które podlegają umorzeniu.

Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że od dnia 24 kwietnia 2008 r. „Ares” Sp. z o.o. znajdowała się w stanie upadłości obejmującej likwidację jej majątku. Z tego względu usprawiedliwione było co od zasady, że w postępowaniu przed Sądem Rejonowym, jak i w postępowaniu apelacyjnym przed Sądem Okręgowym jako strona pozwana występował syndyk masy upadłości „Ares” Sp. z o.o. Z odpisu z rejestru przedsiębiorców KRS, dotyczącego „Ares” Sp. z o.o., który został dołączony do wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia zaskarżonego wyroku, wynika jednak, że w dniu 12 sierpnia 2010 r. postanowieniem Sądu Rejonowego, postępowanie upadłościowe wobec „Ares” Sp. z o.o. zostało

umorzone. Pomimo tego, w postępowaniu apelacyjnym, zakończonym zaskarżonym wyrokiem z dnia 17 grudnia 2010 r., po stronie pozwanej w dalszym ciągu występował syndyk masy upadłości, a zatem postępowanie apelacyjne toczyło się z udziałem strony, która nie miała zdolności sądowej. Z tej przyczyny postępowanie apelacyjne było nieważne.

Biorąc pod rozwagę z urzędu tę okoliczność, pomijając ocenę podniesionych w skardze kasacyjnej zarzutów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 zd. pierwsze oraz art. 386 § 2 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok, zniósł postępowanie apelacyjne i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania oraz stosownie do treści art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. pozostawił temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.